

М.М. Орлова, студ., III курс, гр. ЕП-36, ФЕМ
Науковий керівник – викл. А.А. Корнійчук
Житомирський державний технологічний університет

ЗНАЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ефективність функціонування сучасного промислового підприємства базується на реалізованій системі управління і багато в чому залежить від системи оперативного планування виробництва. Гнучкість адаптування системи виробничого планування до умов ринкового середовища значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства. У сучасних умовах значно підвищують роль і значення оперативного-виробничого планування у здійсненні багатьох важливих функцій сучасного менеджменту. Ефективна система оперативного-виробничого планування підприємства повинна бути орієнтована на отримання запланованих показників і забезпечувати високий сукупний дохід. Завдання оперативного планування виробництва полягає в організації злагодженої і комплексної роботи всіх ланок виробництва з виготовлення і випуску заданої номенклатури виробів у встановлених обсягах і термінах при найкращому використанні всіх виробничих ресурсів.

Створюючи умови для пропорційного розвитку виробництва, оперативне планування має бути орієнтоване на досягнення кінцевих результатів — своєчасного випуску продукції високої якості та підвищення ефективності виробництва.

Основна особливість системи оперативного планування полягає в ув'язці часткових процесів, які виконуються окремими виробничими ланками, завдяки чому досягається злагоджений хід виробництва.

Проблемам пов'язаним з удосконаленням методології оперативного-календарного планування на підприємствах присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених таких як: М.І. Бухалкова, Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб, Л.А. Швайки, В.С. Москалюка та багатьох інших. У більшості робіт викладені лише погляди на проблеми планування в сучасних умовах господарювання. У деяких визначені основні напрями удосконалення методології планування. Разом з тим, методи оперативного планування залишаються ще недостатньо опрацьованими в силу різноманітності умов функціонування суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим виникає необхідність більш глибокого вивчення існуючих підходів оперативного планування та управління і розробки рекомендацій щодо їх адаптації до мінливих умов ринкового середовища.

Оперативне планування виробництва полягає у розробці найважливіших об'ємно-календарних показників виробничо-господарської діяльності підприємства. Кожен процес оперативного планування передбачає виконання економістами-менеджерами таких етапів діяльності, як вибір стратегії розвитку підприємства, обґрунтування форми організації виробництва, визначення логістичної схеми руху матеріальних потоків, розробка основних календарно-планових нормативів, оперативне планування роботи виробничих підрозділів, організаційна підготовка виробництва, безпосередня організація оперативної роботи, поточний контроль і регулювання ходу виробництва.

Оперативне планування є, з одного боку, завершальною ланкою в системі планування діяльності підприємства, а з іншого – є засобом виконання довго-, середньо- та короткострокових планів, одним із важелів поточного управління виробництвом.

Існують такі методи оперативного планування: обсяговий; календарний; обсягово-календарний; обсягово-динамічний.

Обсяговий метод використовується для розподілу обсягу виробництва продукції, що випускається у натуральних, трудових і вартісних величинах за терміном виконання і виробничими підрозділами.

Календарний метод застосовується для визначення календарних термінів ходу виробництва.

Обсягово-календарний метод одночасно враховує терміни і обсяги виконуваних робіт за умови узгодження номенклатури, термінів і обсягу запланованих робіт з можливою пропускнуною спроможністю виробничих підрозділів у цілому періоді, що розглядається.

Обсягово-динамічний метод дозволяє одночасно враховувати терміни, обсяги випуску і динаміку виконання робіт узгодженої номенклатури, термінів і обсягів запланованих робіт з повним і рівномірним завантаженням виробничих підрозділів за видами робіт на весь період, що розглядається.

У процесі оперативного планування виконується детальна розробка планів підприємства та його підрозділів окремих виробництв, цехів, виробничих дільниць, бригад, навіть робочих місць, на короткі проміжки часу – місяць, декаду, робочий тиждень, добу, зміну. При цьому розробка планів органічно поєднується з вирішенням питань організації їх виконання та поточного регулювання. На великих підприємствах цим видом планів займається виробничо-диспетчерський відділ.

Оперативне планування поєднує в собі два напрями роботи. Перший напрям, в рамках якого розробляються оперативні плани, графіки виготовлення та випуску продукції, називається календарним плануванням. Другий напрям включає в себе роботи, що необхідні для

безперечного оперативного обліку, контролю та регулюванню виконання оперативних планів та ходу виробництва. Цей напрям дістав назву диспетчеризації.

При оперативному плануванні мають вирішуватися такі основні завдання: забезпечення виконання плану виробничої діяльності з випуску планової продукції в заплановані строки при рівномірній роботі всіх підрозділів підприємства; встановлення режиму роботи підприємства, що сприяє найбільш ефективному та повному використанню устаткування та робітників; максимальне скорочення тривалості виробничого циклу та обсягів незавершеного виробництва.

Оперативне планування здійснюється в масштабі всього підприємства за цехами (міжцехове) та окремих цехів – за дільницями і робочими місцями (внутрішньоцехове).

Міжцехове оперативне планування має на меті забезпечити скоординовану діяльність та необхідні виробничі пропорції між цехами підприємства згідно з послідовністю технологічних процесів (заготовчих, обробних, складальних) та з урахуванням їх функцій. Головним завданням міжцехового оперативного планування має бути погодження номенклатури заготовок, деталей, вузлів та строків їх пересування між цехами (виробництвами).

Внутрішньоцехове оперативне планування містить у собі розробку календарних планів виробництва для дільниць та контроль їх виконання, розподіл робіт за дільницями, доведення їх до робочих місць, оперативне регулювання виробничих процесів.

Для вдосконалення системи оперативно-виробничого планування необхідно розглянути фактори, які її визначають. Так, для одиничного і дрібносерійного типів виробництва характерний одиничний (індивідуальний) метод організації виробництва з використанням методу групової технології, в той час як для середньосерійного – партійний, з використанням як групового методу, так і елементів поточного, а для крупносерійного і масового типів виробництва – поточний. Крім того, індивідуальному методу організації виробництва характерно переважання технологічної спеціалізації робочих місць і відсутність постійного закріплення за ними певних деталеоперацій, велика питома вага нестандартних, оригінальних деталей і вузлів, розробка укрупнених технологічних процесів, застосування універсального устаткування і пристроїв, що дозволяють обробляти широкий перелік деталей через змінну номенклатуру виробів, велику питому вагу ручних, складальних і доводочних операцій, переважання робітників-універсалів високої кваліфікації, децентралізацію оперативного керівництва виробництвом та інші, які значно подовжують виробничий цикл. Всі названі вище фактори обумовлюють специфічність організації системи оперативно-календарного планування на підприємстві.

Таким чином, в першу чергу, покращення процесу оперативного планування необхідно розпочинати з удосконалення методології процесу ресурсного обґрунтування виробничої програми, а саме її оптимізації. Це пов'язано з тим, що підприємство лише за умов злагодженого постачання та жорсткої економії матеріальних ресурсів, максимального використання виробничих потужностей та ефективного використання трудового потенціалу може досягти рівномірного та ритмічного виробництва, а також максимального рівня прибутковості виробничо-господарської діяльності.